

לימוד היומי דקהילתנו

יום	יום לחדש	יום מוהר"ן	ליקוטי מוהר"ן	ליקוטי הלכות מוהר"ן	משנה ברורה	חיי מוהר"ן	שולחן ערוך
שבת	י"ח	עג.	קע.	חורה	קסא-קסב	ה'ו	
א	י"ט	עג:	קעא	צז.	קסג-קסד	ז' ח'	
ב	כ'	ער.	קעב	צח:	קסה-קסו	ט' י'	
ג	כ"א	עד:	קעג	צח.	קסו-קסז	י"א א'	
ד	כ"ב	עה.	קעד	צח:	קסז-קע	ב' ג'	
ה	כ"ג	עה:	קעה	צט.	קעא-קעב	ד' ה'	
ו	כ"ד	עו.	קעו	חורה	קעג-קעד	ו' ז'	

בקרני אזהר

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

402 | פרשת שמות | י"ח טבת תשפ"ה

דבר המערכת

התעוררות וחזיון עצום היו מנת חלקם של בני קהילתנו הק' שהתלכדו יחדיו בליל עשרה בטבת העעל"ט לסעודת ההילולא המרכזית של התלמיד הקדוש מוהרנ"ת זי"ע. הכינוס נערך בעיר בית שמש, בו התקבצו ובאו יחדיו כל בני הקהילה מירושלים ובית שמש, להתחדש בדרכיו של בעל ההילולא ולהתעצם בקיום עצות צדיק עליהם מסר נפשו כל כך.

בכינוס הופיע הרב החסיד הישיש רבי נתן ליברמנט שליט"א, יבדלחט"א חמיו של הרה"ח רבי חיים בנימין וורטהיימר זצ"ל מראשי חברותינו ומנהיגי קהילתנו שנקטף מעמנו לאחרונה.

בדבריו עורר על חובת ההתחדשות ברצונות וכיסופים, ושתמיד נעמוד ב'אמצע' מבלי לחוש שכבר הגענו ליעדנו או שכבר אבדה התקווה להשיג שלימות, והיא המבטיחה שרביה"ק לא ינוח ולא ישקוט עד שאכן נגיע בעז"ה לתכליתנו. כמו כן עורר לדבוק במידותיו של חתנו הדגול ז"ל שבער בדבקות בצדיק ובעבודת ה' בכל רמ"ח אבריו וש"ה גידיו כל הימים.

בהמשך נשמעו דברי משפיעי החבורות שעוררו ללמוד מדרכי המנוח הנ"ל שהשליך נפשו מנגד כדי שנחזיק עצמנו יחד בכלל החבורות ובכל ענייני קהילתנו הק', כי כל השארנו הק' של רבינו הקדוש תלויה בכך שנחזיק עצמנו יחד וכפי שציווה קודם הסתלקותו, ואין עוד התקשרות ואהבה גדולה מזו מאשר קיום רצונו העצום להישאר בינינו ע"י התחזקותו יחד. והיא המחייבת שכל אחד ישא בעול, הן בהצלחת התפילות, וכל שאר הפעולות הרוחניות יחד, והן במשא הגשמי, ולא להיות ח"ו יחיד הנפרד לעצמו.

בהמשך נשמעו דיבורים נשגבים מפי אחד המשפיעים שליט"א ברוממות גדולת מעלת בעל ההילולא מוהרנ"ת זי"ע ודרכיו הק'.

תקוותנו שאכן נזכה להתחדש ולהוסיף בקודש ביתר שאת, כרצון השי"ת וכרצון ראינו לטוב לנו לנצח.

העורכים

וְאִם תּוֹצִיא יָקָר מִזּוּלָּל

בחיתום כן יוצא הכבוד מן הגלות" (שם, שילוח הקנ"ג). ומכלל דבריו אנו שומעים, שתוקף הגלות ומהותו הוא: **הזלזול שהאדם חש בנפשו שפל ונבזה, ואינו מכיר בקרת שורש נשמתו, והיא שגורמת לו לפול למעשים הרעים שמוציאים אותו לחוץ, ושם שב ומתגבר עליו זלזול זה ביתר שאת.**

לולא הצדיקים שמעוררים את שורש נשמתו של כל אחד בתורה ומגלים יקרת כבודו, ומחזקים נשמתו עד כמה הוא עדיין אוהב חביב ויקר בעיני ה', והיא שגורמת לו לרצות לשוב בתשובה, וכפי שרבי נתן (שם, בציעת הפת ה. יט) מגלה על יסוד דברים אלו את סוד הכח הנפלא של לימוד התורה בעת חצות לילה, שעל ידי זה מתעוררים נשמות הצדיקים שבגן עדן ומקשיבים לקולו ומעוררים את נשמתו לתשובה, ומבאר את דברי הזהר הקדוש על הפסוק (שיר השירים ח-א) "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעיני" שגם היושבים בגנים חברים בגנות העולם הזה - אולם החברים' שהם הצדיקים מקשיבים לקול תורתו ומעוררים שורש נשמתו היקרה להחזירה בתשובה. "זוה שמזחיר ומחזק הפסוק את כל אדם שיקום בלילה ויעסוק בתורה, ולא יפול בדעתו מחמת שהוא **מגונה על ידי מעשיו, כי אף על פי כן הצדיקים מקשיבים לקולך, כי כולם מתאווים לשמוע קולך בתורה ותפילה,** ועל כן השמיעיני' ולא תאמר שימאסו ח"ו בקולך מחמת גנותך, כי אדרבא ה' יתברך והצדיקים משתעשעים בקולך דייקא, כי זה עיקר כבודו יתברך בכל עת שהרחוקים ביותר מתעוררים לה' יתברך."

זוהי נקודת הגאולה מכל גלויות הנפש בה עוסקים הצדיקים: לעורר את הנשמה שבאה משורש הכבוד, ולחזקה שהשי"ת מתאווה לקול תורתו ותפילתה, ושתצא מאותו זלזול מר שגורם את כל הנפילות.

ורבינו הקדוש מסיים את דבריו שם (לקו"מ ח"א סוף סי' י"ד) שהתעסקות עם בני אדם להחזירם בתשובה, שהיא העבודה של 'אם תוציא יקר מזולל', מהווה תיקון לפגמי הקדושה החמורים ח"ו, עיין שם. כי כל הפגמים והמעשים השפלים חלילה נובעים מאותו זלזול והם גם מביאים להתגברות הזלזול, וכאשר האדם פועל בנפשו להוציא יקר מזולל - הן כלפי עצמו והן כלפי אחרים - הרי זה תיקון בשורש גורם הגלות, והעמדת יסוד התשובה כראוי.

המשך בעמוד ד'

ימי השובב"ם הקדושים! כולם רוצים להתחדש, כולם רוצים לצאת למלחמה היסודית בכל עוז, אך יחד עם זאת החובה לברר היטב מה הם גורמי הנפילות ואיך להישמר מהם מעתה. רק כך ה'תשובה' נחשבת לתשובה' ראויה, כאשר יחד עם החרטה על העבר מסלקים את סיבות המכשולות ובונים בעז"ה את העתיד הטוב.

הארז"ל גילה את סוד הימים הללו שמסוגלים לתקן את פגמי הקדושה ח"ו, מכיון שבימים אלו אנו קוראים בתורה את פרשיות הגלות במצרים והגאולה הימנה, ובכך מתעורר אותו כח לגאול את כל הנפשות ששקעו בגלותם הפרטית בפגמי הנפש, כמו שהיה באותם ימים בצאת ישראל ממצרים שבאו לתקן שם את חטא אדם הראשון (ראה שער רוח"ק תיקון כ"ז).

כדאי אם כן, שנתבונן מהו מהות הגלות ואיך באים לגאולה, כדי שנזכה גם אנו לתקן ולהיגאל בגאולה המתעוררת בימים אלו.

רבינו הקדוש מלמדנו: "עכשיו הכבוד בגלות, כי עיקר הכבוד אצל הגויים, ואנחנו בני ישראל שפלים ונבזים, ולעתיד לבוא, שיתגלה כבודו מבין החושך, כמו שכתוב ונגלה כבוד ה'" (ליקוטי מוהר"ן, י"ד), והוא מבאר שם שע"י שמקריבים את הנפשות הרחוקות מהקדושה לתוך הקדושה זהו גילוי והחזרת כבוד ה', ועל כך דרשו חז"ל מהפסוק "מוציא יקר מזולל" - אלו שמקריבים בני אדם לעבודת ה', "כי זה נקרא מוציא יקר", היינו כבוד, 'מזולל' מזילותא גדלותא" (שם).

עיקר הגלות הוא שכבוד ה' מזולל, זה מה שגורם לנפשות קדושות שיפלו לחוץ, "כי עיקר הגלות הוא מה שהכבוד דקדושה נפל אליהם" (ליקוטי הלכות, בציעת הפת ה. מג). ומכיון ששורש נשמות ישראל הוא כבוד ה', על כן כשאחד מהם נופל חלילה לחוץ הרי שחלק מכבודו יתברך נפל לבין הטומאה ח"ו, שכן: "הנשמות שנפלו על ידי מעשיהם הרעים ורחוקים מן הקדושה ומטולטלים בגלות בזילותא גדלותא, וכל הנפשות שרשם בכבוד ועל כן נקרא הכבוד אם כל חי, ועל כן עיקר התגלות כבודו יתברך הוא על ידי שמוציאים אלו הנפשות מן הגלות ומחזירים אותם בתשובה, כי כשיוציאים אלו הנפשות מן הגלות אזי לפי

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

מענין הפלגת גְּדֻלַּת הָאֵדָם, אָמַר: "כִּשְׁהָאֵדָם עוֹשֶׂה כִּי גִדְּיוֹ נִשְׁעָה כִּי בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְכִשְׁעוֹשֶׂה כִּי גִדְּיוֹ נִשְׁעָה כִּי בְּכָל הָעוֹלָמוֹת". וְאָמַר בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: "וְאִם טֵיִיטֵשׁ אֶמְעַנְטֵשׁ. אִזְ עַר טוֹט אַזוֹי אִמְאָר מִיט דְּעַר הָאֵדָּן וְעַרְט אַזוֹי אִמְאָר מִיט דְּעַר הָאֵדָּן וְעַרְט אַזוֹי גִּיטָאן אִין אֶלַע עוֹלָמוֹת". (חיי מוהר"ן)

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"נ 4:24 - נין החמה 6:34 - מוזיק"ש 8:27
צאת השבת 5:40 - צאה"ש לר"ת 6:18

לבקש מה'

שייתן הרבה ילדים!

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו כמאד מאד ותמלא הארץ אדם

רבינו ז"ל אמר: א איד בעדארף בעטן ער זאל האבען א סאך קינדער ווי אזוי זיי וועלן זיין, ווארין אז משיח וועט קומען, און וועט פארעכטען די גאנצע וועלט, וועט זיין א תיקון צו אלע דורות עד אדם הראשון = יהודי צריך לבקש שיהיו לו הרבה ילדים, גם אם יהיו כמו שיהיו, כי כשמשיח יבוא ויתקן את כל העולם יהיה תיקון לכל הדורות עד אדם הראשון" (אבניה ברזל, שיחות וסיפורים מרבינו, ד).

הגאולה בזכות

ריבוי ההולדה!

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו כמאד מאד ותמלא הארץ אדם

מוהרנ"ת מבאר שהגאולה ממצרים הייתה בזכות מה שנוולדו כל כך הרבה ילדים, וכך גם הגאולה האחרונה תהיה בזכות לידת ילדים הרבה.

וזה לשונו הזהב:

"וזה בחינת 'ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו' וכו', שזה היה צמיחת קרן ישועה של הגאולה כמובא, וכמובן בפסוק 'רבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי', ועל ידי זה 'שדים נכונו ושערך צמח' שמרמז שהיו מוכנים לגאולה. כי עיקר הגלות הוא הגלות מארץ ישראל שהוא בחינת השפעת הנועם העליון, אבל ה' יתברך חמל עליהם והמשיך עליהם גם שם במצרים בחינת השפעת הנועם העליון שעל ידי זה נמשך ההולדה, ועל ידי זה היו פרים ורבים מאד, בחינת ובני ישראל פרו וישרצו וכו', ועל ידי זה היתה הגאולה, כי כל מה שנתרבו ישראל יתרו, נתגדל כבודו ונמשך עליהם השפעת הנועם העליון ביותר. כי הא בהא תליא, כל מה שנמשך השפעת הנועם והמוחי יותר נתרבי ישראל ונתגדל כבודו יתברך ביותר, וכל מה שנתרבי ישראל ונתגדל כבודו יותר נמשך השפעת הנועם העליון יותר, כי כל מה שיש מקבלים יותר והשפע העליונה עושה פעולתה יותר, נמשך שפע רוב טוב יותר ויותר כידוע. ועל כן על ידי שישאר פרו וישרצו שהוא בחינת השפעת הנועם העליון, על ידי זה נגאלו, כי הגאולה הוא לשוב לארץ ישראל שהיא בחינת נועם העליון.

... וכן בגאולה האחרונה כתיב 'הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה', שעל ידי שיתרבו ישראל, שזהו בחינת השפעת הנועם העליון, על ידי זה תהיה הגאולה במהרה בימינו, אמר" (ליקוטי הלכות, ברכת הפירות ד, טו).

ובא השמש וטהר...

בשמו זכרונו לברכה, כי בזה תלוי הבחירה" (עלים לתרופה, מכתב מיום ה' שלח תקצ"ו).

שאלה:

עוברים ימים ושנים ואני לא רואה שום התקדמות רצינית בעבודת ה', וזה מחליש אותי מאד?

תשובה:

יש הרבה מה לענות לך, אבל הפעם אבחר להזכירך יסוד חשוב מאד, והוא:

לפעמים, אין מראים לו לאדם מה שפעל, רק אחר הסתלקותו!

כשהוא חי, אין מראים לו מאומה... הוא מתייגע וטורח, נופל ומתחדש, יורד ומשתוקק, נכשל ומתחרט, אינו מצליח ומתחיל מחדש - ונדמה לו שכל יגיעו לריק, והוא רחוק מאד מהגן עדן האמיתי... אך כאשר יעריב השמש, ויורידהו אלי קבר, יתגלה מה זכה!

וכן מספר מוהרנ"ת, דברים מפורשים של רבינו הקדוש:

"שמעתי מאחד מחשובי אנשים איש כשר וירא שמים ועובד את השם באמת, שאמר לו רבינו ז"ל שיש בני אדם עובדי ה' שאין השם יתברך מראה להם מה שפעלו כל ימי חייהם, רק אחר מותם בעולם הבא, אז יראו מה שפעלו. והבנתי שרבינו ז"ל אמר לו דבר זה לענין התחזקות לכל יפול בדעתו מה שכבר עסק בעבודת השם ועדיין אינו רואה בעצמו שום פעולה, כי יש שאינו יכול לראות כל ימי חייו מה שפעל כי אם לאחר כך כנ"ל" (שיחות הר"ן, רמד).

הן על כך מרמז הפסוק (ויקרא כב, ז): "ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא". רק כשיבוא שמשו ויסתלק מהעולם, יבוא לאכול מן הקדשים, ולהתענג על ה', כי לחמו הוא אשר הכין לעצמו ביגיעתו וטרחו והשתדלותו בעולם הזה...

כי "דעת לנבון נקל שזה הפסוק 'ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים', מרמז על ביאת שמשו ביומו האחרון בעת פטירתו שהוא בחינת ביאת השמש של כל ימי חייו, שיש פטיק גמר טהרתו וזכה רק אחר ביאת שמשו לגמרי, וכעין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פרק ו) שיש כמה וכמה שאף על פי שעשו תשובה והיה להם יסורים, עדיין תשובה ויום כיפור ויסורין תולין עד יום המיתה שמכפר" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה, מב).

ואכן, זהו כל ניסיונו של האדם:

"יש לי עתה שיחה נאה בענין זה, שעיקר נסיון האדם ובחירתו, הוא מחמת שאינו יודע מה נעשה עמו! כי אם היה יודע האדם כל מה שנעשה עמו בכל עת, והיכן הוא עומד ואוחז בכל עת, ואיך גם עתה יקר בעיני השם יתברך מאד מאד כל תנועה טובה וכו' שנמצא בו - בודאי היה הכל רודפים בכל כוחם השם יתברך והיו הכל צדיקים! על עיקר הנסיון והבחירה הוא, על ידי העלם הידיעה. ועל כן באמת אי אפשר בשום אופן שידע האדם בחייו היכן הוא אוחז, כאשר שמעתי

ומהו אם כן הנסיון שמנסים את האדם? ומה עליו לעשות? להתחזק באמונה שהוא יקר מאד בעיני ה', וגם אם עתה אינו רואה מאומה, יאמין ויאמין בדברי הצדיק האמת שמחזק אותו ומגלה לו שהוא יקר וחביב מאד בעיני ה', ואינו יודע כלל היכן הוא עומד. וכדברי מוהרנ"ת בהמשך המכתב:

"אבל החפץ באמת לחוס על תכליתו הנצחי ראוי להתחזק על ידי זה בעצמו, ולידע ולהבין על כל פנים שאינו יודע כלל, כי מאד עמקו מחשבותיו יתברך, ומי יודע כמה יקר בעיניו תנועותיו הטובים?! ודוקא על ידי זה שהוא רחוק כל כך, על ידי זה דוקא יקרים בעיניו כל תנועה והעתקה טובה, אפילו כחוט השערה. בפרט שכבר גילה אדוננו מורנו ורבינו זכרונו לברכה מזה הרבה, ודבריו חיים וקיימים נאמנים ונחמדים לעד וכו'. ויותר מזה יש בלבי לדבר בזה, אך אי אפשר להאריך בכתב מכמה טעמים" (שם).

והחובה מוטלת עליו להתחזק בכל עוז ותעצומות, באמונה ותקווה עצומה. כי מי יודע כמה מאתנו הם בעלי מדרגות עצומות, רק מעלימים זאת מאתנו למען הבחירה... ואם לא נתחזק להאמין בזה - כיצד נחזיק מעמד עד ליום המיתה?

"ועל כן כל מי שהוא בבחינה זאת, אם יפול חס ושלום בדעתו מחמת זה שעובר עליו, לא יזכה גם אחר יום המיתה, שהוא אחר ביאת שמשו, לאכול מן הקדשים! כי בודאי הטמא לגמרי ולא טבל עדיין, אין מועיל לו 'הערב שמש', רק זה שהתייגע כל ימיו בכל מה שעבר עליו והתחזק ברצון, וטבל במקוה והתחיל בכל יום לטהר עצמו וכו', אף על פי שלא עלתה בידו להיטהר בשלמות, אף על פי כן לית רעותא טבא דאתאביד, מכל שכן דיבור טוב ומעשה טוב, עד שיזכה שיושלם טהרתו אחר ביאת שמשו ביומו האחרון, בבחינת 'ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים' שהוא חלקו הטוב לעולם הבא, שיזכה אליו תיכף אחר ביאת שמשו ולא יצטרך להתגלגל ולסבול מה שצריך לסבול מי שלא הכין את עצמו כלל בימי חייו!

כי אז ביום האחרון מתקבצים כל מה שחטף טוב בזה העולם בכל יום ויום, וכל רצון ורצון טוב שהיה לו בכל יום ויום כל ימי חייו, ורק זה הוא תקותו והשארתו לנצח. ואז ידע ויבין כל אחד ואחד החילוק שבין מי שהשתדל ורדף אחר התכלית ברצונות חזקים בכל יום, אף על פי שלא זכה אליו בשלימות ובין מי שלא השתדל כלל. וכמו שכתוב 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע' וכו', שיהיה חילוק אפילו בין מי ששנה פרקו מאה פעמים למי ששנה פרקו מאה פעמים ואחד. מכל שכן וכל שכן בין המשתדל לאינו משתדל. והעיקר כפי התקוותו לצדיקי אמת, הנכללים בזקנים דקדושה, העוסקים להעלות כל הנופלים והרחוקים מאד מאד ממקומם שהם לרצון עליון, אשרי שיאחז בהם!" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה, מב).

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים וז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרישת שמות

כשמשו סיים שליחותו הלך וישב לו מן הצד

משה ברח מן השררה, בשעה שאמר לו הקב"ה (שמות ג, ט) ועתה לך ואשלחך אל פרעה ויאמר בי אדני שלח נא ביד תשלח, אמר רבי לוי שבעה ימים היה הקב"ה מפתה למשה בסנה לשלחו והוא משיבו שלח נא ביד תשלח שנאמר (שם) ויאמר משה אל ה' בי אדני לא איש בדברים אנכי גם מתמול וגו'. א"ל הקב"ה: חייך שסופך לילך. כיון שהלך ואמר (שם ט) כה אמר ה' אלהי העברים שלח את עמי ויעבדוני אמר אותו רשע מי ה' (שם ה) התחיל משה אומר אני כבר עשיתי שליחותי הלך וישב לו [הוספת הגר"מ - מן הצד] אמר ליה הקב"ה ישבת לך וכו', ללמדך שהיה בורח מן השררה. לסוף הוציאם ממצרים וקרע להם את הים והביאם אל המדבר והוריד להם את המן והעלה להם את הבאר והגיו להם את השליו ועשה את המשכן ואמר מכאן ואילך מה יש לי לעשות עמך וישב, אמר לו הקב"ה חייך יש לי מלאכה גדולה מכל מה שעשית יש לך ללמד לישראל וטומאה וטהרה להזהירן היאך יהיו מקריבין בני קרבן לפני שנאמר (ויקרא א, א) ויקרא אל משה דבר אל בני ישראל אדם כי יקריב מכם קרבן. משה ברח מן השררה ורדפה אחריו לקיים מה שנאמר (משלי כט, כג) גאות אדם תשפילנו וספק רוח יתמוך כבודו זה משה שנאמר בו (תהלים ח, ו) ותחסרהו מעט מאלהים וכבודו והדר תעטרנהו. (מדרש תנחומא ויקרא ג)

זהירות בכשרות המאכלים לקטנים

בשם הירושלמי שאנטינוס למד בסוף ימיו תורה ונתגיייר מפני שבעודו תינוק החליפתו אמו עם אמו של רבי והניקתו, וזה השפיע עליו לבסוף להתגייר. ולהיפך מובא בהגהות אשר"י (ע"ז סי' ה) שאמו של אחר אכלה ממין עבודת כוכבים וזה גרם לו לעת זקנתו שיצא לתרבות רעה. ומבואר מזה גודל האחריות שיש בזה, שהשפעה שיש על המאכלים בגיל עיבור ינקות וקטנות הוא הרבה יותר ממה שאוכלים בגיל מבוגר.

ושמעתי ממו"ר הגאב"ד הגרי"ט ווייס זלה"ה שבימי הינקות יש לנשים להיזהר שלא לאכול גם מדברים המטמטים הלב, כי אף שיש נשים שאין מקפידות על זה שאינם חייבים בלימוד התורה, אמנם בימי ינקות יש להיזהר שעלול להטביע בנפש התינוק טבע של שכחנות.

ובשו"ת חתם סופר (או"ח סי' פג) נשאל בנער שהיה על גבול שוטה ולא היה לו רפואה רק להוליכו לבית חינוך עם מחנכים ומורים שיכולים לקדם אותו ולפתח אותו שיהיה בעל אנוש לישא וליטן ולכלכל דבריו במשפט. אמנם בבית חינוך היא היה לבתי אפשרי לשלוח לו מאכל כשר והיה צריך להיות בחברה ואגודות של אוכלי נבילות וטריפות. ולאחר שהאריך בתשובה שיש להמציא היתר, כתב: 'מכל מקום העידו קדמונינו ז"ל שעל ידי מאכלות אסורות בנערות מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע, אני אומר מוטב שיהיה שוטה כל ימיו ולא יוליכוהו לבית חינוך זה.'

הרמ"א פוסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' פא ס"ז) שאין לתינוק ישראל לינוק מן הנכרית אם אפשר בישראלית, דחלב נכרית מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע. **ובביאור הגר"א** (סקל"א) ציין מקור הדברים לזה, ממה שנאמר בפירושנו שאמרה מרים לבת פרעה 'וְקָרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מִיִּנְקַת מֶן הָעִבְרִית וְתִנְק לָךְ אֶת הַיֶּלֶד', ופירש רש"י 'מלמד שהחזירתו על מצריות הרבה לינוק ולא ינק, לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה.'

והוסיף הרמ"א שם שמתעם זה לא תאכל מינקת ישראלית דברים האסורים, כי אם תאכל עלול להזיק לו בזקנותו. ופירשו **הט"ז והש"ך** הכוונה, שאם האשה חייבת לאכול דברים אסורים משום חשש פיקוח נפש אין לה באותה זמן להניק את התינוק שעלול לטמטם אותו, רק תמסור את הילד למינקת אחרת שתניק אותו. ובזמננו שיש תחליפים אחרים לחלב-אם צריכה באותה זמן לתת לו תחליפים ולא להניק את הילד.

ויש ללמוד מזה כמה נחוץ להיזהר על הקטנים שיאכלו ממתקים ומעדנים שיש להם כשרות מהודרת בלי שום חשש ופקפוק, והגם שהתינוק בעצמו אינו חייב עדיין במצות, ולכמה פוסקים מותר לתת לו מאכלים האסורים מדרבנן (עי' ביאור"ה רס"ו שגז). מכל מקום דבר זה עלול להטביע את טבע נפשו בימי זקנותו וישפיע עליו מאוד, וכך כתב **הש"ך** שם (סקל"ז) שצריך האב להפריש את התינוק מכל חשש מאכל אסור שמתמטם הלב וגורם לו טבע רע.

ובתוספות בעבודה זרה (ד"ה א"ל) הביאו

כוס ברכת המזון ושבע ברכות

דנוטל כוס של יין ושותהו לשם קידוש בלא ברכה, ועולה לו לשם קידוש, כי לא הברכה היא עיקר הקידוש אלא השתייה. ומטעם זה פסק שאם אחד בא למקום שחברו מקדש ונכנס לאחר שבירך בורא פרי הגפן יכול לצאת על ידי שיבקשו שיוציאו בשתייה.

ברכת הגפן היא רק בשביל הטעימה

וצריך לומר דגם לשיטת רש"י אין הכוונה שחז"ל תיקנו לברך 'בורא פרי הגפן' כל פעם על כוס של ברכה, דרק בד' כוסות פסק **הרמ"א** (סי' תעד) שצריך לברך על כל כוס וכוס להורות שכל אחד הוא מצוה בפני עצמה, אבל בשאר כוס של ברכה לא תיקנו חז"ל לברך הגפן על כל כוס וכוס, ורק בזה שאוחז הכוס ומברך עליו ברכת המזון מקיים מצות כוס של ברכה, ואפילו לא טעם אינו מעבך.

תמיהה איך אפשר לצאת קידוש בטעימה מכוס אחר

גם הפירוש ד'על היין' היינו על כוס יין שישתה ממנו אדם מירשאל, מוקשה מאוד, ממה שנפסק **בהלכות קידוש** (שם ס"טו) על מי שקידש ונשפך הכוס קודם שטעם ממנו, שצריך להביא כוס אחר ולברך עליו בורא פרי הגפן ואין צריך לחזור ולקדש. וביאור הדבר היא, דבקידוש טעימה כמלוא לוגמיו מעבך לכל השיטות, משום שדרשו חז"ל 'זכרהו על היין' שהמקדש צריך לטעום מן היין בשעה שמזכיר קדושת שבת, ואם לא טעם לא יצא ידי קידוש (כמבואר בשו"ע"ה שם ומשנ"ב סי' רע"א סקל"ח). אמנם אין צריך לטעום דוקא מהכוס שקידש עליו ויכול לטעום גם מכוס אחר שמביא אחר כך. ואף שמי שקידש בלי יין אינו מועיל אם ישתה אחר כך כוס של יין, כאן שקידש על היין רק נשפך אחר כך מהני הטעימה מכוס אחר כדי לקיים 'זכרהו על היין'. ולכאורה יש להביא ראיה מזה דהטעימה אינו קשור לעצם הכוס של ברכה, וגם אם לא טעם מהכוס עצמו שבירך עליו מהוה כוס של ברכה.

הטעימה היא דין נוסף לכוס

וצריך לומר דגם לשיטת הרא"ש אין כוס של ברכה תלוי בטעימה מן הכוס, שגם אם אינו מברך בורא פרי הגפן על הכוס וגם אם אינו שותה ממנו, הרי זה בכלל כוס של ברכה, כי עצם הדבר שאוחז הכוס ומברך עליו ברכת המזון נקרא שאומר שירה על היין. אלא דלשיטתו יש חיוב נוסף בכל כוס של ברכה לטעום ולהנות מהיין כשיעור מלוא לוגמיו, ועשוהו כתנאי למצות כוס של ברכה.

ביאור מחלוקת הפוסקים הג"ל

נמצא לפי זה דלכל השיטות בעצם אמירת הברכה על הכוס יוצאים מצות כוס של ברכה, ולא נחלקו אלא אם ברכת הגפן נתקן בברכת המצות, או שנתקן בברכת הנהנין.

השבוע למדנו בשולחן ערוך דין טעימה מכוס של ברכה, ונפסק **בשולחן ערוך** (סי' קצ ס"ג) שכל כוס של ברכה צריך לשתות ממנו כשיעור מלוא לוגמיו. ובשביל שיוכל לברך ברכה אחרונה, צריך לשתות כשיעור רביעית.

מחלוקת הראשונים אם טעימה מעכבת

והנה **בשולחן ערוך הרב** (סי' ה) הביא מחלוקת הפוסקים אם טעימה מעכבת בכוס של ברכה, לשיטת הרא"ש (פסחים פ"י סי' ה) הטעימה מעכבת, ולשיטת רש"י (עירובין מ: ד"ה ליתביה) אינה מעכבת, והסביר את טעם מחלוקתם, שהטעם שתיקנו חז"ל לברך על הכוס הוא משום שאין אומרים שירה אלא על היין, ולפי שיטת הרא"ש 'על היין' הכוונה 'על כוס שישתה ממנו אדם מירשאל' ולכן צריך לשתות ממנו כשיעור מלוא לוגמיו שהיא הנאה חשובה, ואם לא שתה ממנו כשיעור לא יצא. ולשיטת רש"י 'על היין' הכוונה שצריך לסדר אותה אצל ברכת היין בורא פרי הגפן, אבל אין צריך לטעום ממנו רק משום שלא יהא גנאי לברכת היין שיאמרו שבירך ברכה לבטלה, ובדיעבד אם לא טעם יצא.

הלכה בדיעבד אין טעימה מעכבת

וכתב שם דלהלכה אנו חוששים לכתחילה לשיטת הרא"ש, אבל כשאי אפשר סומכים על שיטת רש"י שאין הטעימה מעכבת, ומטעם זה מקילים במילה ביום כיפור לברך הגפן ולסמוך על טעימת התינוק, כיון שאי אפשר בענין אחר. וכן אנו נוהגים בכוס של שבע ברכות תחת החופה אפילו לכתחילה שרק החתן והכלה טועמים מעט מהיין פחות משיעור מלוא לוגמיו כדי שלא ישתכרו.

תמיהה איך אפשר לצאת קידוש בלי ברכת הגפן

והנה פירוש זה ד'על היין' היינו שצריך לסדר אותה אצל ברכת היין, מוקשה מאוד, שהרי נפסק **בהלכות קידוש** (סי' רע"א ס"ד) על מי שפורס מפה ומקדש באמצע הסעודה והיה שותה יין באמצע הסעודה שאינו אומר אלא קידוש בלבד בלא ברכת היין, כיון שכבר בירך על היין בתוך סעודתו. וכן נפסק **בהלכות הבדלה** (סי' רצ"א ס"א) **והלכות פסח** (סי' תע"ב משנ"ב סק"ה) כי מי ששכח להבדיל ונזכר באמצע הסעודה ששתה בה יין מבדיל בלא ברכת היין. ואם כן מבואר שאפשר לקדש ולהבדיל על היין בלא שייסדרו אותה אצל ברכת היין. וכן תמה על זה **השולחן ערוך הרב** בעצמו **בקונטרס אחרון** (סי' ערב סק"ב).

וכך ראינו שפסק **הגרש"א** ז"ל (מנח"ש תניינא סי' יג והל"ש ניסן פ"ט דה"ל אות ל) על מי ששתה מעט יין ביום השבת ונזכר שלא קידש,

אין מעבירין על המצות, ואיך מניחים הכוס של שבע ברכות ולוקחים כוס אחר לברך עליו (עי' אה"ע סי' ס"ב ס"ט).

אבל לפי מה שהתבאר שברכת בורא פרי הגפן ודין טעימה מלוא לוגמיו אינו חלק מעצם הכוס של ברכה, ומעיקר הדין היה אפשר גם לברך על כוס אחר ולשתות ממנו, נמצא דלאחר שסיים וישל ברכות כבר סיים את עיקר המצוה, ויכול לברך על איה מהם שירצה ואינו נחשב שעזב מצוה אחת בשביל השניה. ואף שאין להחליף כוס אחר בסתם, כאן שנתחייב בכוס של ברכת המזון לשתות ממנו תחילה מברך עליה.

וראינו **בשו"ת באר משה** (ח"ד סי' לו) שכתב שאין צריך לטעום כלל מהכוס של שבע ברכות, ודי בזה שהמזמן טועם מהכוס של ברכת המזון. אבל **בשו"ת שבת הלוי** (ח"ה סי' רפ"א) כתב שנוהגים שזה שבירך ברכה אחרונה מברך לעצמו בורא פרי הגפן וטועם ממנו. ונראה לי שאין צריך לטעום רק מעט כדי שלא יהיה גנאי לכוס של ברכה, אבל אין צורך לטעום כשיעור מלוא לוגמיו דדי בזה שאחד מהמסובים טועם כשיעור מלוא לוגמיו, דזה אפשר לצאת גם בכוס של ברכת המזון.

לשיטת רש"י אין דין שצריך להנות מהכוס רק צריך לטעום בשביל שלא יהא גנאי לכוס של ברכה, ולכן נחשב ברכת הגפן על כוס של ברכה כברכת המצות (כעין שכתב הביאור"ה סי' קצ"ד ד"ה טיעום, ומש"כ החכ"צ סי' קסח ובית מאיר יו"ד סי' רסה). ואילו לשיטת הרא"ש יש דין שצריך להנות מן היין ולכן נחשב ברכת הגפן גם כברכת הנהנין.

כוס של ברכה בסעודה שלישית

וכן כתב **בשו"ת שבט הלוי** (ח"ה סי' רמב) דמטעם זה נוהגים בסעודה שלישית לברך על הכוס הגם שאין שותים ממנו ואין מברכים עליו בורא פרי הגפן, דעצם הדבר שזמנן על הכוס הוא מצוה (והא דאיאת בעירובין מ: דלא תיקנו שהחיינו על הכוס ביה"כ שאסור בשתייה, היינו דלכתחילה לא רצו חז"ל לתקן כוס במקום שאי אפשר לשתות, אבל במקום שתיקנו חז"ל כוס דבעלמא יש כוס רק דזמנן מקרה שאינו יכול לשתות אינו מעכב).

ברכת הגפן בכוס של שבע ברכות

לפי דברים אלו אפשר להסביר המנהג בסעודת שבע ברכות שאין מברכים בורא פרי הגפן על כוס של שבע ברכות רק על כוס של ברכת המזון, דלכאורה קשה הלא

בְּיִדְאֵי יָא דָא

רבי יצחק בן מוהרנ"ת (ה)

ראש בני דואר בעיר טולטשין

באותם הימים נתמנה ר' יצחק להיות ראש הבית-דואר בהכפר טולטשין. ויש לציין שמשרת הבית-דואר היתה בימים ההם משרה גבוהה, כי כל הממון והחפצים היקרים שהיו שולחים מעיר לעיר היה בדרך כלל רק על ידי שלוחי הבית-דואר, והיו צריכין על זה איש נאמן ואדם ישר, ונבחר ר' יצחק למשרה זו בגלל היותו מפורסם לאיש נאמן אפילו מהמתנגדים.

והסיבה כיצד נסתבב שדווקא ר' יצחק זכה להיות ראש הבית-דואר, הייתה, שבטולטשין היה דר אדם בשם יוסע"ל הויזנער שהיה מנכבדי העיר, ודבריו היו נשמעין, וגם היה מלומד בשפה הרוסית, ובה נשא חן בעיני השרים. אותו ר' יוסף הויזנער זכה לשבות שבת אחד בצל רבינו ז"ל, ולכן היה מקורב קצת לאנ"ש, והוא אשר תמך בר' יצחק, ועל פיו נתמנה למנהל הבית-דואר (עיין כל זה בימי התלאות דף כ"ב).

מקרים רפואה למכה

ואם מתבוננים, רואים בזה השגחה פרטית נפלאה שר' יצחק נתמנה להיות ראש הבית-דואר דוקא לפני המחלוקת על מוהרנ"ת ז"ל, כי ידוע שבתקופת המחלוקת הקשה והמרה על מוהרנ"ת מסרו אותו המתנגדים למלכות ודנו אותו למיתה רח"ל, ובימים ההם היו פותחים המתנגדים הרבה ממכתבי מוהרנ"ת בכוונה לעשות מזה ליצנות, וגם למצוא שם דברים שיוכלו אח"כ להראות להשרים והעממים שמוהרנ"ת הוא מורד במלכות. ומאחר שר' יצחק היה ראש הבית-דואר בעיר טולטשין לכן שלח מוהרנ"ת רוב מכתביו לטולטשין כדי שיהא שמור בשמירה יתירה מהמתנגדים, וכל מה דעבדי רחמנא לטב עבידי.

קידש שם שמים

ויש לציין, שאף שהיה מאנשי המשא ומתן עכ"ז היה עובד ה' גדול, והיה דבוק בהש"ת באמת, ומפורסם לשם ולתהילה בקרב עם סגולה. וכה כתב רבי אברהם ב"ר נחמן: "אף שמוהרנ"ת ז"ל קרא את ר' יצחק והרה"ח המפורסם ר' אפרים בשם 'אנשי שוק', זאת היתה יען אשר ידע בהם שיש ביכולתם להתעלות אם היו נשארים באוהלה של תורה על התורה ועבודה, אבל גם בתוך השוק הירבה לקיים קביעת עתים לתורה, וקיישו שם שמים רביבים, ודרכי משא ומתן שלהם היה לשם ולתהילה אצל כל" (שיחות וסיפורים דף קל"ח).

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמ"ל שווארץ שליט"א בעמ"ס 'אוצרות עלים לתורת'.

הבה ונתבונן במעשה הראשון של הספר הק' סיפורי מעשיות, הסיפור של אבידת בת מלך, שם מסופר על המשנה למלך אשר נטל על עצמו את המלאכה הקשה והארוכה לחפש אחרי הבת מלך בשביל להשיבה אל אביה המלך אשר נצטער מאוד בהעדרה.

ודבר זה מרמז על ההסתרה והעדר השכינה הק' שאינה נמצאת במקומה, בבית המקדש, וכל מאווינו היא להסיר את ההסתרה והעדרה, ולזכות להתגלותה במהרה בקרוב.

ומספר רביז"ל שהמשנה למלך חיפש את בת המלך "בהר של זהב ומבצר של מרגליות", וזה מרמז על ירושלים שעליה כתיב שחומותיה מחופים מרגליות, כמו שכתוב "וְשִׁמְתִי פֶּךְדָּךְ שְׁמִשְׁתִּיךָ" (ישעיה נד יב) ועל בית המקדש העשוי כולו מזהב ממש או מצופה זהב, ושם צריכה הבת מלך, שהיא השכינה, להיות, ולכן חיפש אותה שם.

והנה המשנה למלך חיפשה זמן רב, והיה לו הרבה חלישות הדעת מכל מה שעבר עליו ימים ושנים, ועדיין לא מצאה, ובאמצע החיפוש מחמת שלא עמד בניסיונות שונים תקפתו שינה ונרדם למשך שבועים שנה, שבזה מרומז העלמה של השבעים פנים לתורה הקדושה, ואף על פי כן התחזק והמשיך לחפש בכל המקומות המיושבים ולא מצאה.

עד שנתיישב בדעתו לחפש ביערות ובמדברות, ושם מצא אדם שנשא אילן גדול, המרמז על השורש, ושאלו אם ידוע לו על ההר הלזה עם המבצר, והשיב לו כי חבל על טרחתו וכי אינו בנמצא כלל, ודבר זה הוא דחיה ומניעה עצומה למאוד לאדם המתייגע לחפש ולמצוא את תכליתו כששומע כי אינו בנמצא.

ואעפ"כ אמר לו האיש כי יעשה לו טובה, כי יש לו אח הממונה על העופות ואולי ידע הוא להשיב, והלך כמה שנים וחפשו עד שמצאו ושאלו ואמר שאין בנמצא. ואסף את כל העופות ושאלם האם בנמצא מקום שכזה וכולם השיבו כי אינו בנמצא כלל. וגם לעומת העלמה גדולה זו התעקש כי בוודאי ישנו, היות ואצלו היה ברור הדבר שיש מקום שכזה, שאצל הצדיק נחשב בית המקדש כאילו נבנה בימיו, והשכינה אצלו בבחינת מלא כל הארץ כבודו, ועיקר יגיעתו ודאגתו לכל העולם שגם הם יזכו ליהנות מנועם זיו שכינתו.

המשך מעמוד א'

נוטלה במנין ומוציאה ומכניסה במנין, לפי שהיו מרגליות והיו חביבות עליו. כך כביכול אמר הקב"ה לגויים: לא נתתי להם מנין לפי שאינן חשובים לפני לכלום, אבל אתם בני אדם העמוסים מני בטן הנשואים מני רחם, לכך אני מונה אתכם בכל שעה."

וזהי ההקדמה לכל פרשיות הגלות המרה של מצרים שכל הגלויות הכלליות והפרטיות כלולים בה - שזכור היטב שאנו חשובים ויעומד כביכול נגד עיניו באהבה. הכרת ערך זה היא הדרך שעל ידה נצא מהגלות והיא שתביא אותנו לשמור על אוצרותינו, וגם אם חלילה נפלנו לגלות נזעק אל ה' שיוציא יקר זה מאותו זולל המקיף אותנו עד שאכן נזכה לגאולה שלימה.

בפסוק הראשון בפרשתנו אנו לומדים שהשם יתברך שב ומונה את בני ישראל עם תחילת הגלות, ורש"י הקדוש מביא בשם חז"ל: "ואלה שמות בני ישראל - אע"פ שמנאן בחייהן בשמותן חזר ומנאן במיתתן, להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותיהן". מי שיש לו אוצר חביב הוא שב ומונה אותו בכל עת, ולעומת זאת, דברים זולים לא זוכים ליחס כלשהוא, כמו שאמרו חז"ל (תנחומא במדבר פ"כ): "משל לאדם שהיו לו פרקמטוטים של זכוכית והיה מוציאם לשוק ולא היה מדקדק במנינם והיה מוציאם ומכניסם שלא במנין שלא היה משגיח עליהם לפי שהיו של זכוכית. והיה לו סחורה אחרת של מרגליות נאות, והיה

<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להר"ר נתן אהרן הורביץ הי"ו להלג חולדת הבן הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להר"ר דוד קופטנס הי"ו להלג חולדת הבת הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח ר' יחזקיה שולביץ שליט"א להלג נישואי בתו עב"ג בשעט"ס הר"ר שייבה לבנות בת נאמן בישראל בדרך רביה'ק זיע"א</p>
<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להר"ר שלמה ולפן (נ"י שוחח) אנשין הי"ו להלג חולדת הבן הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להר"ר משה ציפוק פפנויים הי"ו להלג חולדת הבת הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח ר' ישראל אהרן פישמן שליט"א להלג חובסנו בני עטרם נ"ו לעול תורה וספנות הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>
<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להר"ר יחזקיה שולביץ שליט"א בראנטיסאופש הי"ו להלג חולדת הבן הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להר"ר אברהם אנוול עטרנע הי"ו להלג חולדת הבת הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח ר' נתן פישמן שליט"א להלג חובסנו בני עטרם נ"ו לעול תורה וספנות הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>
<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח ר' יצחק נפתלי הויזנער שליט"א להלג נישואי בתו עב"ג בשעט"ס הר"ר שייבה לבנות בת נאמן בישראל בדרך רביה'ק זיע"א</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח ר' יהודה לייב בולטן שליט"א להלג חולדת הבת הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מזל טוב</p> <p>להרה"ח ר' יעקב בנא שליט"א להלג חובסנו בני עטרם נ"ו לעול תורה וספנות הר"ר שייבה למילה לתורה לחופה ולמעש"ט ולחוב נחת קדושה</p>